

DOI: 10.18427/iri-2017-0045

Angol idiómák a fordítóképzésben – felismerés, megértés, fordítás

© Kovács Gabriella

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem

kovagabi@yahoo.com

Az idiómák fordítása örök kihívást jelent a fordítóknak, még a tapasztaltaknak is, akik jól megalapozott nyelvi és kulturális ismeretekkel rendelkeznek. Aki idegen nyelvként tanul meg egy nyelvet, ha sikerül is haladó szintre fejlesztenie tudását, általában nem, vagy csak ritka esetekben veheti fel a versenyt egy anyanyelvi beszélővel, ami az idiómák megfelelő használatát illeti. Nem csak bizonyos kifejezések jelentésének megértéséről és használatáról van szó, hanem arról a tudatosságról is, hogy milyen kontextusban, milyen szövegtípusban használható egy adott idióma.

Ezért is elterjedt szakmai körökben az az álláspont, hogy legjobb, ha a fordító idegen nyelvről anyanyelvre fordít, nem pedig anyanyelvről idegen nyelvre. Ennek ellenére az utóbbi helyzet is gyakran előfordul, mert a fordítónak alkalmazkodnia kell a munkahelyi követelményekhez és a piaci elvárásokhoz.

Az angol nyelv rendkívül gazdag idiómákban, a *Cambridge International Dictionary of Idioms* (White, 1998) például 7000 idiómát tartalmaz. Ugyanakkor vannak olyan idiómák, amelyeket csak bizonyos angol nyelvterületeken használnak, például Nagy Britanniában, az Egyesült Államok, Ausztrália vagy Kanada területén. A magyar anyanyelvű fordítótól nem várható el, hogy mindezeket ismerje, hiszen az angol anyanyelvűek sem ismerhetik nyelvük összes idiómáját, de fontos, hogy képes legyen felismerni, szükség esetén használni és a kontextusnak, szövegtípusnak, regiszternek megfelelően a célközönség számára elfogadhatóan lefordítani őket.

Jelen kutatás célja azoknak a problémáknak és szükségleteknek a feltérképezése és elemzése, amelyeknek megismerése a jövőben segítségül szolgálhat az angol idiómák fordításának problémakörét illető tananyag fejlesztéséhez a fordítóképzésben. Ennek érdekében az idiómák definícióival, felismerésével, megértésével és fordításával kapcsolatos szakirodalom áttekintését követően – és annak tükrében – megvizsgáltuk, hogy hallgatóink milyen nehézségekkel küzdenek ezen a területen.

Az idiómák definíciója és típusai

Az idiómákat illetően a szakirodalomban több meghatározást és osztályozási kísérletet találhatunk, amelyekből az derül ki, hogy nincs teljes egyetértés a nyelvészek között ezen a téren. Ebben a cikkben nem az a célunk, hogy ezeket az eltéréseket elemezzük és nyelvészeti szempontból boncolgassuk, hanem abból a célból vizsgálunk meg néhány meghatározást és osztályozást, hogy rávilágítsunk, miért is jelent gyakran problémát az idiómák felismerése, megértése és fordítása.

Seidl és McMordie (1988) szerint az idióma egy bizonyos számú szóból áll, amelyek együttes jelentése más, mint az összetevő szavak egyéni jelentése. Hasonló meghatározást fogalmaz meg Richards és Schmidt (2010), akik szerint az idióma egy olyan kifejezés, amely egy egységként működik, és amelynek a jelentését nem lehet kikövetkeztetni a különálló részekből. Például a *she washed her hands of the matter* (*mosta kezeit*) azt jelenti, hogy *she refused to have anything more to do with the matter* (*semmi további köze nincs a dologhoz*). Brenner (2003) kiemeli, hogy az anyanyelvi beszélők sincsenek tisztában azzal, hogy miből is épül fel egy idióma, ők egyszerűen csak használják őket. Kiemeli, hogy a terminus szótári meghatározásai között komoly eltérések vannak, de mégis, talán a legáltalánosabb meghatározás az lenne, hogy az idióma két vagy több szóból felépülő egység, amelynek a jelentése eltér az egyes szavak külön-külön vett jelentésétől.

Ezek a kifejezések, amellet, hogy mást jelentenek, mint az őket felépítő szavak, bizonyos kontextusban rendkívül hatásosnak, erős érzelmi töltetűnek bizonyulnak, ezáltal színesebbé, dinamikusabbá téve a kommunikációt. Ugyanakkor McPherron és Randolph (2014) szerint a legtöbb nyelvész, nyelvtanár, nyelvtanuló, író, költő, vagy bárki, aki valamilyen formában gondolkodott egy nyelvről, elismeri, hogy az idiómák élénkebb, hatásosabb, megragadóbb kifejezést tesznek lehetővé, mint a nem idiomatikus nyelvezet. Ugyanakkor kiemelik azt is, hogy ellenállnak minden osztályozási kísérletnek, és tanításuk sem könnyű feladat.

Az osztályozási nehézségekre Kövecses (2010) is utal, aki vegyes csomagnak nevezi az angol idiómákat, amelyben találhatók metaforák (pl. *spill the beans* – titkot elárul), metonímiák (pl. *throw up one's hand* - megadja magát, látván, hogy úgysem sikerülhet valami), szópárok (pl. *black and white* – feketén fehéren), "it" névmást tartalmazók (pl. *live it up* – jól él, amíg a pénze tart), hasonlatok (pl. *to be as easy as pie* – nagyon könnyű), közmondások (e.g., *a bird in the hand is worth two in the bush* - jobb ma egy veréb, mint holnap egy tuzok), vonzatos igék (pl. *come up* - közeledik, mint például "Christmas is coming up" – közeledik a Karácsony), nyelvtani idiómák (pl. *let alone* – nem is beszélve...) és egyéb szerkezetek.

Ha az idiómák szerkezete különböző, megértésük és elsajátításuk módja és nehézségi foka is különböző lehet. Glucksberg (2001) egy funkcionális megközelítésen alapuló osztályozást javasol. Az idiómák kompozicionalitásának mértékét tekintve megkülönböztet nem kompozicionális (*noncompositional*), részben kompozicionális (*partially compositional*) és teljesen kompozicionális (*fully compositional*) típusokat. Az első, nemkompozicionális típus esetén nincs semmilyen összefüggés az idióma összetevőinek egyéni jelentése és az idióma mint egész jelentése között. A második, részben kompozicionális idiómák esetén megfigyelhető bizonyos kapcsolat, a teljesen kompozicionálisok esetén pedig nyilvánvaló az összefüggés az idiómát felépítő szavak és az idióma mint egész jelentése között. Egyértelmű, hogy a harmadik típust könnyebb felismerni, elsajátítani vagy akár lefordítani, mint az előző két típust.

Egy másik megközelítésben, annak függvényében, hogy egy idióma jelentése mennyire következtethető az alkotóelemek jelentéséből, Glucksberg megkülönböztet átlátszatlan kompozicionális (*compositional-opaque*) és átlátszó kompozicionális (*compositional-transparent*) idiómákat. Meghatároz kvázi-metaforikus (*quasi-metaphorical*) típust is, amely bizonyos helyzetekre vagy tevékenységekre utaló prototípusokra vagy sztereotípusokra emlékezteti az embereket, ezáltal közvetítve a jelentést. Ezek egyszerre vonatkozhatnak egy fogalom ideális mintapéldájára és jellemezhetnek egy eseményt vagy helyzetet erre a fogalomra utalva. Például a *doing something prematurely* (idő előtt csinálni, elsietni valamit) fogalma kifejezhető

a *crossing one's bridges before coming to them* (előre aggódni valami miatt) metaforikus idiómával. *Cacciari és Tabossi* (1993) szerint ezek a kvázi-metaforikus idiómák ugyanarra a kommunikációs stratégiára épülnek, mint a metaforák adott kontextusban. Például a "my lawyer is a *shark*" (az ügyvédem egy *cápa*) vagy "my job was a *jail*" (a munkahelyem egy *börtön*) esetén a *cápa* kegyetlen, könyörtelen emberekre, a *börtön* pedig kellemetlen körülményekre utal. A kvázi-metaforikus idiómák hasonlóképpen működnek. Ugyanakkor Glucksberg (2001) arra is felhívja a figyelmet, hogy az idiómák variánsai is nehezíthetik a felismerést vagy megértést. Például ha megtanuljuk a *spill the beans* (titkot elárul) idióma jelentését, még nem biztos, hogy felismerjük olyan formában, mint: *he didn't spill a single bean*.

Ezt a gondolatmenetet követve *Kvetko* (2009) szemantikai szempontok szerint, állandóságukat és stabilitásukat tekintve próbálja osztályozni az idiómákat. Ezek alapján megkülönböztet megváltoztathatatlan idiómákat (*unchangeable idioms*), amelyek szigorúan rögzített szerkezetűek, nem módosíthatók (pl. *once in a blue moon* – nagyon ritkán, *red tape* – bürokrácia) és változtatható idiómákat (*changeable idioms*), amelyek megengednek bizonyos variációkat. Az utóbbiakat az alábbi négy kategóriába sorolja:

(1) Nyelvtani változatok (*grammatical variants*) – ide tartoznak azok az idiómák, amelyek esetén lehetséges bizonyos korlátozott morfológiai vagy szintaktikai változtatásokat eszközölni (mint például igeidő, szórend, névelő, névmás változása). Például: *keep one's fingers crossed* (drukkol valakinek) – *he/she kept/has kept his/her fingers crossed*; *on and off* (néha) – *off and on*; *turn up one's nose at* (elutasít, húzza az orrát) – *turn one's nose up at*).

(2) Lexikai változatok (*lexical variants*) – ide tartoznak az idiómák lexikai szerkezetének opcionális vagy kötelező változtatásai. Például: *out of a clear sky* (derűs égből) – *out of a clear blue sky*; *last straw* (utolsó csepp a pohárban) – *final straw*). Bizonyos esetekben a változtatható idiómák elszenvedhetnek nyelvtani és lexikai változtatásokat is. Például: *a/the skeleton in the cupboard* (családi titok, általában negatív értelemben) – *a/the family skeleton, skeleton in one's closet*; *there is no smoke without fire* (nincs füst tűz nélkül) – *where there is smoke, there's fire*).

(3) Helyesírási változatok (*orthographic variants*) – ide tartoznak a központozással, kis vagy nagy kezdőbetűk használatával kapcsolatos változatok. Például: *nosy parker* (kotnyeles, minden lében kanál) – *nosy-parker, nosy Parker*; *pay lip service* (üres, nem őszinte szavak) – *pay lip-service*.

(4) Földrajzi változatok (*geographic variants*) - ezek az angol nyelv különböző változataihoz kapcsolhatók, vagyis ugyanazt az üzenetet más-más idiómával fejezik ki a különböző angol nyelvterületeken. Ide tartozhat bármely, az előbbieken említett típus. Például: *on second thoughts* (jobban meggondolva) brit angolban – *on second thought* amerikai angolban; *a skeleton in the closet* (családi titok, általában negatív értelemben) amerikai angolban – *a skeleton in the cupboard* brit angolban.

Kvetko (2009) egy szerkezeten alapuló osztályozást is javasol. Ebből a szempontból megkülönböztet igei (*verbal*), ige nélküli (*verbless*), mondat (*sentence*) és *minimál* idiómákat. Az igei szerkezeteket tartalmazó idiómák gyakran igéből és tárgyból épülnek fel, mint például *make up one's mind* (elhatároz valamit), *open somebody's eyes* (felnyitja valakinek a szemét). Az ige nélküli idiómák lehetnek főnévi, melléknévi vagy határozós szerkezetek, például *black sheep* (fekete bárány), *a square peg in a round hole* (nem odaillő ember), *(as) fit as a fiddle* (majd kicsattan

az egészségtől), *once in a blue moon* (nagyon ritkán). Teljes mondatokból álló idiómák például a következők: *the coast is clear* (nincs semmi vész), *talk of the devil and he'll soon appear* (nem jó az ördögöt a falra festeni, mert megjelenik), *make hay while the sun shines* (addig üsd a vasat, amíg meleg). Minimál idiómáknak számítanak az olyan egy-két szavas szerkezetek mint *by heart* (kívülről), *like hell* (kétségbeesetten, nagyon).

Megállapítható tehát, hogy többféle kísérlet történt már az idiómák meghatározására és osztályozására. Meggyőződésünk, hogy a fordító szakos hallgatókat segítheti a szakmai felkészülésben, ha ezek közül néhányal megismerkednek, és ezáltal nagyobb tapasztalatra és tudatosságra tesznek szert az idiómák felismerésében és megértésében.

Baker (1992) által leírt stratégiák az idiómák fordításban

Baker (1992) szerint a legnagyobb problémák, amelyek felmerülnek az idiómák fordításánál, két fő területhez kapcsolhatók. Az egyik a felismerésük és értelmezésük problematikája, a másik pedig az idióma által hordozott jelentés különböző aspektusainak célnyelvbe történő átvitele. Négy fő nehézséget emel ki: (1) a célnyelvben nincs a forrásnyelvi idiómának megfelelő ekvivalens kifejezés; (2) az idiómának van ugyan hasonló változata a célnyelvben, de azt eltérő konnotációja miatt más kontextusban vagy helyzetekben használják; (3) egy idióma a forrásnyelvi szövegben egyaránt használható szó szerinti és átvitt értelemben is; (4) a forrásnyelvi és célnyelvi szövegekre vonatkozó konvenciók eltéréseiből adódó nehézségek. Ugyanis figyelni kell arra is, hogy használhatunk-e idiomatikus nyelvezetet egy adott célnyelvi regiszterben, kontextusban. Ezért is fontos, hogy a fordítók ne csak nyelvek közti, hanem kultúrák közötti közvetítők is legyenek.

A fordítónak meg kell találnia a legmegfelelőbb stratégiát az idiómák fordítására, figyelembe véve kulturális aspektusaikat, funkciójukat és szerkezetük kiszámíthatatlanságát. *Baker* öt stratégiát különböztet meg. Ezek közül az első három az alábbiakban angol-magyar példákkal illusztráljuk.

(1) Az első stratégia egy *ugyanolyan jelentésű és formájú idióma használata*, vagyis a célnyelvben létezik egy ugyanolyan jelentést hordozó és formai szempontból is hasonló kifejezés, mint a forrásnyelvi, ami használható a fordításban. Az ilyen ideális egyezések azonban ritkák. Például: *bury the hatchet – elássa a csatabárdot*; *save one's skin – menti a bőrét*; *see the world through rose-colored glasses – rózsaszín szemüvegen keresztül látja a világot*.

2) A második stratégia egy *ugyanolyan vagy hasonló jelentésű, de más formájú idióma használata*, ami azt jelenti, hogy a célnyelvben egy olyan kifejezést használunk, amelynek a jelentése egyezik a forrásnyelviével, de más lexikai elemeket tartalmaz. Például: *one good turn deserves another – jótett helyébe jót várj*; *to burn one's boats – felégeti maga mögött a hidakat*.

3) A leggyakrabban alkalmazott stratégia a *parafrázis*, a magyarázó körülírás. Ez annak tulajdonítható, hogy a legtöbb esetben nincs a forrásnyelvi idiómának megfelelő célnyelvi kifejezés, vagy pedig stilisztikai szempontból nem elfogadható az idiómák használata a célnyelvi szövegben. Példák: *once in a blue moon – nagyon ritkán*; *bite the hand that feeds you – az ellen fordul, aki segíti*.

4) A negyedik lehetőség az *idióma jelentésének kihagyása a célnyelvi szövegből*. Olyan esetekben folyamodunk ehhez a stratégiához, amikor nincs a

forrásnyelvi idiómának megfelelő célnyelvi kifejezés, a parafrázis sem lehetséges, vagy stilisztikai szempontú megfontolásból döntünk a kihagyás mellett.

5) Baker a *kompenzálás* stratégiáját említi ötödik lehetőségként. Ez röviden azt jelenti, hogy az idióma által hordozott jelentést a fordító valahol máshol próbálja pótolni a célnyelvű szövegben.

Az idiómák fordításával kapcsolatosan Baker arra hívja fel a figyelmet, hogy ha egy fordító sikeresen megbirkózik ezzel a feladattal, akkor a célnyelvi szöveg kevésbé lesz idegenszerű, élvezhetőbb lesz a célközönség számára.

Idiómák a fordítóképzésben

A fordítóképzésben fontos, hogy rugalmasan viszonyuljunk a hallgatók szükségleteihez és igényeihez. Megfigyeléseink szerint az idiómák fordítására nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a tananyagtervezésben. Ezt bizonyítja az itt röviden bemutatott vizsgálat.

Szükségletelemzés céljából megvizsgáltuk, hogy angol-magyar fordító szakos hallgatóink milyen nehézségekkel küzdenek az idiómák fordításának területén. Felkértünk harminc másodéves angol-magyar fordító szakos hallgatót a Sapientia EMTE Marosvásárhelyi karáról, hogy fordítson le magyarra húsz kontextusba ágyazott angol idiómát George R.R. Martin „Game of Thrones” (Trónok Harca) című regényéből. Ami a hallgatók angol nyelvismeretét illeti, itt fontos megemlíteni, hogy egyetemünkön a fordító-tolmács alapképzésre történő bejutás feltétele a B2-es szintű angol nyelvtudás, a képzés végére viszont követelmény, hogy mindenki elérje a C1-es szintet. A hallgatók nem kaptak semmilyen, az idiómák típusaira vagy fordítási stratégiáira vonatkozó felvilágosítást, mielőtt a feladatot elvégezték volna, és a regény magyar nyelvű fordítása sem állt rendelkezésükre. Használhattak viszont bármilyen szótárt és az internetet. A szakirodalom alapján elemeztük a hallgatók által választott stratégiákat, a fordítások elfogadhatóságát és a hibatípusokat. A stratégiákat összevetettük a regényt magyarra fordító Pétersz Tamás munkájával is.

Az idiómákat nem a szövegből kiemelve, hanem az adott kontextusban kellett fordítani. A fordítandó idiómák között többféle, korábban tárgyalt típus szerepelt, egyesek bizonyos idiómák variánsainak tekinthetők.

A Baker (1992) által leírt öt stratégia közül az első négyet tudtuk azonosítani: (1) ugyanolyan jelentésű és formájú idióma használata, (2) ugyanolyan vagy hasonló jelentésű, de más formájú idióma használata; (3) parafrázis; (4) az idióma jelentésének kihagyása. A negyedik stratégiát ebben az esetben nem tartottuk elfogadhatónak, mert nem volt indokolt. Előfordult az is, hogy a hallgatók szó szerinti fordítással próbálkoztak, általában azért, mert nem ismerték fel, hogy idiómával van dolguk. Példaként a továbbiakban bemutatjuk két idióma fordításának vizsgálatát.

1. Forrásszöveg: „Gared *did not rise to the bait*. He was an old man, past fifty, and he had seen the lordlings come and go” (Martin, 2011). Pétersz ezt a következőképpen fordította: “Gared *nem vette fel a kesztyűt*. Öreg ember volt, túl az ötvenen, sok uracskát látott már jönni és menni.” (Martin, 2014) A *to rise to the bait* idióma jelentése *nem átlátszó (opaque)*, mert nincs jelentésbeli kapcsolat az idióma és az őt felépítő szavak jelentése között. Ez egyrészt segítheti a felismerést, hogy idiómával van dolgunk, másrészt nehezíti a megértést, mert a jelentés nem következtethető ki a részelemekből. Ráadásul a forrásszövegbeli kifejezés egy igei idióma nyelvtani változata, hiszen az ige itt múlt időben és tagadó formában jelenik

meg. A fordítási stratégiát illetően a műfordító a második stratégiát alkalmazta, vagyis egy hasonló jelentésű, de más formájú idiómát használt. A fordítóképzős hallgatók közül egy sem választotta ezt a lehetőséget. De többen felismerték, hogy a magyar nyelvben is van egy, a *bait* (*csali*) szót tartalmazó kifejezés, amely ebben a kontextusban használható a forrásnyelvi idióma ekvivalenseként, vagyis az első stratégiát alkalmazták. Ezek a következő elfogadható formákat használták: *nem akadt csalira, nem vette be a csalit, nem harapott a csalira, nem kapta be a csalit, nem harapott rá a csalira, nem ugrott a csalira*. Néhány hallgató a második stratégiát alkalmazta, a *nem esett bele a csapdába* kifejezést választva. Voltak elfogadható parafrázis kísérletek (*nem reagált a piszkálódásra*), de ugyanakkor elfogadhatatlan próbálkozások is (pl. *nem reagált a cseles kérdéssel, nem engedett a fiatal úrfi megjegyzéséhez*). Volt, aki szó szerinti fordítással próbálkozott (*nem ment előre a csalihoz*), ami ugyancsak elfogadhatatlannak bizonyult.

2. Forrásszöveg: „Will had known they would *drag him into the quarrel* sooner or later. He wished it had been later rather than sooner.” (Martin, 2011). Pétersz ezt a következőképpen fordította: „Will tudta, hogy előbb-utóbb *őt is belerángatják a vitába*. Jobban örült volna, ha ez minél később történik meg.” (Martin, 2014) A *to drag (someone) into (something)* idióma jelentése részben átlátszónak (*semi-transparent*) tekinthető, mert fellelhető kapcsolat a kifejezés egyes szavainak és az idióma egészének jelentése között, amely könnyebbé teszi a megértést. Ez az igei idióma nyelvtani és lexikális szempontból változtathatónak tekinthető, mert a kontextus függvényében változhat az igeidő és bizonyos szavak. A fordítási stratégiát illetően a műfordító itt az első stratégiát alkalmazta, vagyis sikerült a célnyelvben egy ugyanolyan jelentést hordozó és formai szempontból is hasonló kifejezést találnia, mint a forrásnyelvi. A fordítóképzős hallgatók közül voltak, akik ugyancsak felismerték, hogy a magyar nyelvben is létezik egy hasonló kifejezés (*belerángatni valakit valamibe*), és a következő formákban használták: *őt is belerángatják a vitába, belerángatják a civakodásba*. Több hallgató a második stratégiát alkalmazta, vagyis egy hasonló jelentésű, de más formájú idiómát használt (pl. *belekeverik a veszekedésbe, belekeveredik (ő is) a vitába, vitába keverednek*). Volt, aki parafrázissal próbálkozott (pl. *veszekedés lesz*). Akadtak viszont elfogadhatatlan szó szerinti fordítások vagy parafrázis-kísérletek (pl. *a veszekedésbe húzzák őt, őt is bevonják a veszekedésbe, behúzzák őt is a veszekedésbe*).

A fordítások elfogadhatóságát tekintve 61% bizonyult elfogadhatónak, 39% pedig elfogadhatatlannak. A nem megfelelő fordítások főbb okai: az idióma felismerésével kapcsolatos nehézségek, helytelen értelmezés, elfogadhatatlan stílus, nyelvtani hibák.

A leggyakrabban alkalmazott stratégia a parafrázis volt (49%), ez egyezik Baker véleményével, aki szerint ez a legelterjedtebb stratégia. Ezt követi az ugyanolyan vagy hasonló jelentésű, de más formájú idióma használata (25%), az ugyanolyan jelentésű és formájú idióma használata (11%), az idióma jelentésének kihagyása (10%) és a szó szerinti fordítás (5%). Az utóbbi két stratégia alkalmazása egyetlen esetben sem volt elfogadható.

Összegzés

Hangsúlyozni szeretnénk, hogy jelen felmérés célja nem általános érvényű következtetések levonása az angol idiómák magyarra fordítására vonatkozóan, hanem a célcsoport problémáinak feltérképezése ezen a téren. A szükségletelemzés eredményei kiindulópontként szolgálhatnak olyan tananyag tervezéséhez, amely segíti az idiómák felismeréséhez, megértéséhez és fordításához szükséges tapasztalat megalapozását és a megfelelő stratégiák kialakítását.

Az, hogy a hallgatók fordításainak 39%-a nem volt elfogadható, megerősítette azt a meggyőződésünket, hogy ezen a téren komoly hiányosságok vannak, amelyek azonban alapvető elméleti ismeretekkel, megfelelően kidolgozott feladatokkal és gyakorlással pótolhatók. A felmérés tükrében a következő területekre fontos koncentrálni a tananyag tervezésénél: az idióma fogalmának tisztázása; betekintés a különféle osztályozási rendszerekbe (a teljesség igénye nélkül); a különféle idiómatípusok felismerésének gyakorlása; a lehetséges fordítási stratégiák megismerése, felismerése; az idiómák jelentésének következtetése a kontextusból; az idiómák fordítási stratégiáinak gyakorlása, tudatosítása, alkalmazása.

Irodalomjegyzék

- Baker, Mona (1992). *In Other Words: A Coursebook on Translation*. London; New York: Routledge.
- Brenner, Gail (2003). *Webster's New World American Idioms Handbook*. Indianapolis: Wiley Publishing.
- Cacciari, Cristina, & Tabossi Patrizia (1993). *Idioms: Processing, Structure, and Interpretation*. New Jersey; London: Lawrence Erlbaum Associates.
- Glucksberg, Sam (2001). *Understanding Figurative Language: From Metaphor to Idioms*. Oxford: Oxford University Press.
- Kövecses Zoltán (2010). *Metaphor: A Practical Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Kvetko, Pavol (2009). *English lexicology in theory and practice*. Trnava.
- Martin, George R. R. (2011). *A Game of Thrones*. London: Harper Voyager.
- Martin, George R. R. (2014). *Trónok harca*. Budapest: Alexandra.
- McPherron, Paul, & Randolph, Patrick T. (2014). *Cat Got Your Tongue?: Recent Research and Classroom Practices for Teaching Idioms to English Learners Around the World*. TESOL Press.
- Richards, J. C., & Schmidt, R. W. (2010). *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics*. London: Pearson.
- Seidl, Jennifer and Mc Mordie, William (1988). *English Idioms* (5th edition). Oxford: New York: Oxford University Press.
- White, James Gordon (1998). *The Cambridge International Dictionary of Idioms*. Cambridge: Cambridge University Press.